*Секція: Державне управління, самоврядування і державна служба*

**Статівка Наталія Валеріївна**

*доктор наук з державного управління, професор,*

*завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці*

*Харківський регіональний інститут державного управління*

*Національної академії державного управління при Президентові України*

*м. Харків, Україна*

**Бублій Максим Петрович**

*кандидат наук з державного управління, доцент,*

*доцент управління персоналом та економіки праці,*

*Харківський регіональний інститут державного управління*

*Національної академії державного управління при Президентові України*

*м. Харків, Україна*

# СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Забезпечення ефективного функціонування об'єктів соціальної інфраструктури є одним із стратегічних напрямків діяльності держави.

Необхідність залучення значного обсягу бюджетних коштів детермінує розробку програм розвитку соціальної інфраструктури, як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі, обумовлюючи консолідацію зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування [1, с. 59]. Враховуючи високий рівень складності процесів модернізації соціальної інфраструктури, їх масштабність, ступінь впливу на соціальне благополуччя в суспільстві, рівень і якість життя населення, стратегічні концепції розвитку пріоритетних галузей соціальної інфраструктури, виражені у відповідних цільових програмах.

Ефективно реалізована практика використання програмно-цільових методів дозволяє забезпечити досягнення цілей, пов'язаних з переходом до якісно нового стану соціально-економічних регіональних систем, що може бути використано при постановці цілей розвитку елементів інфраструктурного комплексу окремих регіонів. Програмно-цільовий метод сприяє здійсненню інтеграційних процесів у розвитку соціальної інфраструктури, підвищення ефективності міжгалузевих, міжвідомчих, взаємодій, подолання впливу дестимулюючих процесів територіальної диференціації, регіональних диспропорцій у забезпеченні об'єктами соціальної інфраструктури. Методологія, що лежить в основі програмно-цільового управління, що базується на системному і комплексному підходах до управління соціально-економічними об'єктами та процесами, передбачає координацію дій учасників у просторі і часу, залучення ресурсів різних суб'єктів-учасників, включаючи державу, муніципалітети, організації, підприємства.

Основними принципами, що визначають ефективність реалізації програмно-цільового методу управління у сфері розвитку соціальної інфраструктури, є наступні:

- кількісна та / або якісна визначеність поставлених цілей і завдань програми;
- детермінація цільових орієнтирів програми такими факторами, як масштабність проблем і наявні матеріально-фінансові можливості [2, с. 49];
- консолідація матеріальних і фінансових ресурсів, залучення позабюджетних джерел фінансування;
- забезпечення умов ефективного та цільового використання бюджетних коштів та позабюджетних джерел, забезпечення транспарентності фінансових потоків;
- формування системи моніторингу за ходом виконання програми;
- забезпечення ефективної взаємодії між державними та місцевими

органами влади на усіх етапах розробки програм: формулювання її цілей, завдань, цільових індикаторів і показників забезпечення, механізмів реалізації, методики оцінки ефективності цільової програми, аналізу ресурсного забезпечення;

- формування системи управління, що забезпечує реалізацію і контроль виконання програми, що передбачає жорстке закріплення повноважень і відповідальності за окремими суб'єктами управління, введення персоніфікованої відповідальності;

- створення умов для здійснення громадського контролю в процесі постановки цілей і завдань, використання фінансових ресурсів.

Програмно-цільове управління є одним з пріоритетних напрямків діяльності держави, видатки бюджету на забезпечення державних цільових програм складають 7-8% [3, с. 58]. Аналіз реалізованих в сучасних умовах цільових програм свідчить, що вони в більшості своїй спрямовані на виконання великомасштабних проектів, що сприяють вирішенню найбільш складних проблем суспільства.

Таким чином, основними недоліками управлінських практик реалізації цільових програм розвитку соціальної інфраструктури є:

1. Низький рівень залучення зовнішніх інвестицій.
2. Розмиті показники оцінки ефективності державних цільових програм, недостатньо опрацьовані механізми вимірювання реального рівня досягнення планових показників.
3. Високі порогові значення співфінансування видаткових зобов'язань з реалізації програм для місцевих бюджетів.
4. Недостатня ступінь координації державних цільових програм та місцевими програмами соціально-економічного розвитку [4, с. 36].
5. Відсутність ефективної системи оцінки та контролю реалізації програм, низький рівень участі громадськості в їх розробці та процесі контролю за витрачанням фінансових коштів. Відсутність інституційних умов

функціонування громадського контролю.

6. Обмежені можливості коригування програм. Забезпечення умов коригування програмних завдань і заходів представляється необхідним, враховуючи варіативний характер реалізації програм, як поява додаткових можливостей, так і ресурсних обмежень.

Статистичні дані свідчать, що без забезпечення ефективних механізмів оцінки, насамперед, вірогідності досягнення цілей і завдань, а також системи контролю реалізації програм, поставлені цілі будуть носить лише декларативний характер. Необхідно жорстке закріплення прав і відповідальності за суб'єктами управління, введення персоніфікованої відповідальності.

Актуальність програмно-цільових методів у вирішенні проблем регіональної диференціації, подолання негативних наслідків нерівномірного просторового розміщення галузей соціальної інфраструктури та підтримки регіонів з низьким рівнем соціально-економічного розвитку не викликає сумнівів, однак необхідно також створення умов для ендогенного розвитку територій. Це передбачає перехід від політики підтримки регіонів до політики їх розвитку. Джерелами ендогенного розвитку території мають стати власні матеріально-фінансові ресурси, людський капітал, підприємницька, інноваційна активність, науково-технічний, виробничий потенціал. Соціальна інфраструктура при цьому стає фактором, що ініціює активізацію ендогенних джерел розвитку, забезпечуючи синергетичний ефект. Ефективно функціонуюча соціальна інфраструктура знижує трансформаційні витрати підприємств, забезпечуючи інвестиційну привабливість території, умови для більш успішного розвитку людського капіталу, задоволення культурних, освітніх, наукових потреб особистості. Таким чином, сьогодні за допомогою методів програмно-цільового управління, необхідно створювати основи для ендогенного розвитку території з опорою на внутрішній потенціал і ресурси.

Забезпечення умов, системи мотивації місцевих органів влади для роботи по формуванню та ефективному функціонуванню соціальної інфраструктури дозволить перейти до сталого розвитку територій, підвищення якості життя населення. Реалізація цього напряму дасть поштовх до розвитку соціальної інфраструктури не тільки в столичних агломераціях, але і в тих муніципальних утвореннях, де концентрується значний інноваційний і людський капітал.

**Література**

1. Ковальська Л.Л. Соціальна інфраструктура регіону: механізми формування та розвитку : монографія / Л.Л. Ковальська, О.М. Салівончик; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Луцький національний технічний університет. Луцьк : Ж.В. Гадяк, 2012. 226 с.
2. Кучеренко В.Р. Національна економіка: відтворення соціальної інфраструктури села : монографія / В.Р. Кучеренко, С.М. Макуха. Одеса: Друкарський дім, Друк Південь, 2012. 108 с.
3. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с.
4. Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого самоврядування: кол. монографія / В.М. Новіков та ін. Київ-Варшава, 2018. 431 с.